دکتر فریدون سیامک‌نژاد

دارو را چگونه باید دید؟

می‌گویند تیغ جراحی هم می‌تواند وسیله‌ای در دست یك جراح حاذق باشد تا با آن جان انسانها را نجات دهد و هم ممکن است در دست فرد جنایت پیشه‌ای بیفتد تا وسیله قتل انسانها را

رازی / سال دوم / شماره ۷ / مرداد ۷۰ / صفحه ۵۱

فراهم نماید.

دارو به عنوان یك کالای استراتژیك و حیاتی دقیقاً اینگونه است. اگر درست مصرف شود زندگی‌بخش است و چنانچه نابجا و بی‌مورد استفاده گردد موجب تشدید بیماری و یا هلاك انسان می‌شود.

داروهای مسکن شاید از جمله مواردی باشند که بیشتر از داروهای دیگر غافل از عوارض جانبی آنها، خودسرانه و بدون تجویز پزشك مصرف می‌شوند. البته این نکته را هم بایستی اضافه کرد که پزشکان نیز برای آگاهی بیشتر از عوارض جانبی داروهایی که برای بیمارشان تجویز می‌کنند، لازم است با متخصصین امور داروئی و دکترهای داروساز مشورت نمایند.

بعنوان مثال امروزه در مملکت ما کمتر کسی است که برای معالجه کمردردهای مختلف و درد مفاصل به پزشك مراجعه کرده و قرص «ایبوپروفن» را بعنوان مسکنی ایده‌آل و کم‌ضرر دریافت نداشته باشد. جالب است که معمولاً این دارو را که بعنوان «قرص صورتی» در بین مردم عادی مشهور می‌باشد، بدون مسائل جنبی آن به یکدیگر نیز توصیه می‌کنند و بارها و بارها شده است که این دارو یعنی قرص ایبوپروفن را بدون نسخه از داروخانه طلب کرده و زمانی هم که جواب منفی می‌شنوند و از آنها برای ارائه این دارو نسخه خواسته می‌شود پاسخ می‌دهند که: قرص ایبوپروفن هم حالا نسخه می‌خواهد؟ از کی تا حالا قرص مسکن نسخه‌ای شده است؟ بهرحال از این مقدمه که بگذریم، اخیراً گزارشی در مورد قرص ایبوپروفن منتشر شده که ماحصل آن چنین

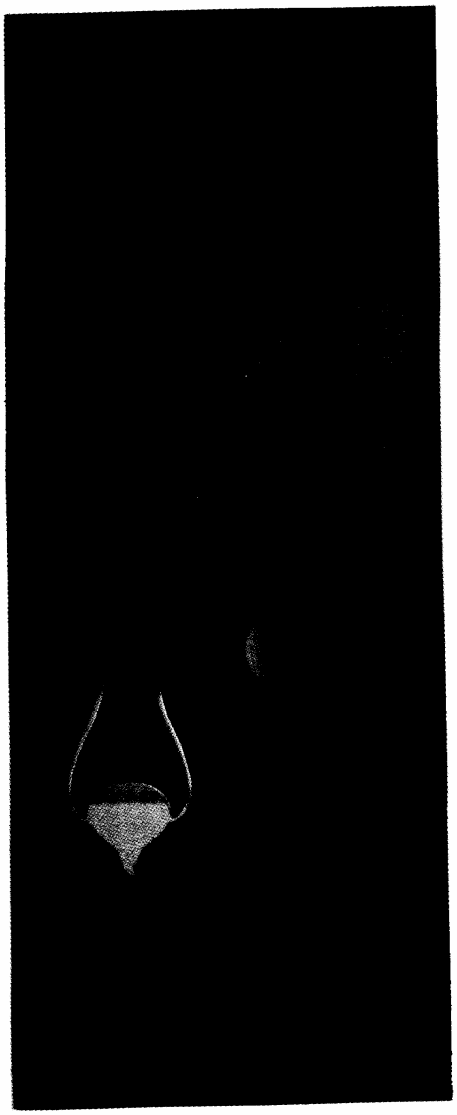

است:

«فروش داروی مسکن ایبوپروفن که از مشهورترین مسکن‌های موجود در جهان بوده

و به اسامی گوناگون تجارتی وجود دارد، به علت تأثیر نامطلوبی که بر کلیه بیمار می‌گذارد در تعدادی از کشورهای غربی ممنوع اعلام شده است.

○ مصرف بی‌ضابطه و نابجای دارو نه تنها سلامتی انسان را دچار مخاطره می‌کند، بلکه هزینه‌های سرسام‌آور ناشی از مصرف بی‌رویه دارو را نیز به جامعه تحمیل می‌نماید.

این دارو که سالانه نزدیك به پانزده میلیون قرص آن در انگلیس به فروش می‌رسد، می‌تواند بر کسانی که دارای ناراحتی‌های کلیوی هستند تأثیر مخرب بگذارد. کارشناسان دارویی به این نتیجه رسیده‌اند که میلیون‌ها انسان در جهان هستند که دچار عارضه‌های خفیف کلیوی هستند که به علت جزئی بودن بیماری از وجود آن بی‌اطلاعند. مصرف ایبوپروفن می‌تواند این عارضه را تشدید و شخص را مبتلا به بیماری تمام عیار کلیوی کند.

در امریکا بیمارانی مشاهده شده‌اند که پس از یازده روز مصرف این دارو دچار ناراحتی‌های شدید کلیوی گردیده‌اند.

۲۵ درصد بیمارانی که روزانه تا ۱۲ قرص ایبوپروفن مصرف می‌کرده‌اند دچار ناراحتی‌های شدید کلیوی گردیده و دو سوم کسانی هم که بدون تجویز پزشك، خود رأساً تا شش قرص مسکن می‌خورده‌اند دچار ناراحتی‌های شدید کلیوی شده‌اند.

کارشناسان داروئی تا قبل از این، ایبوپروفن را مسکنی بسیار کم خطرتر از آسپیرین می‌دانسته‌اند.

این دارو با اینکه بیست سال است در بازار بفروش می‌رسد، ولی توصیه اولیه کارشناسان دارویی این است که افراد دارای سابقه ناراحتی‌های کلیوی از مصرف این مسکن خودداری کنند.

مقامات دارویی امریکا نیز نتیجه قطعی خود را مبتنی بر خطرناك بودن مصرف ایبوپروفن روی کلیه، اعلام کرده‌اند.

مقامات دارویی در کشورهای اروپای غربی درحال حاضر سریعاً سرگرم تحقیق روی خطرات جانبی ایبوپروفن هستند و اعلام کرده‌اند تا روشن شدن نتایج قطعی این تحقیقات، مصرف ایبوپروفن به هیچ وجه توصیه نمی‌شود.»

اگرچه گزارش فوق هنوز جنبه رسمی نداشته و تا اعلام نتیجه قطعی قضیه، راه زیادی وجود دارد، لیکن این گزارش می‌تواند زنگ خطری برای نظام دارو درمانی ایران باشد

○ بایستی به بیماران این تذکر را بدهیم که داروی شما برای بیماری خودتان تجویز شده، آنرا به دیگران توصیه نفرمائید.

تاقرص ایبوپروفن اینچنین بی‌مهابا و بی‌ضابطه مصرف نشود.

این مسأله نه تنها برای بیماران که برای پزشکان این مملکت نیز بایستی هشداری باشد تا در تجویز و میزان آن برای بیمار، فاکتورهای

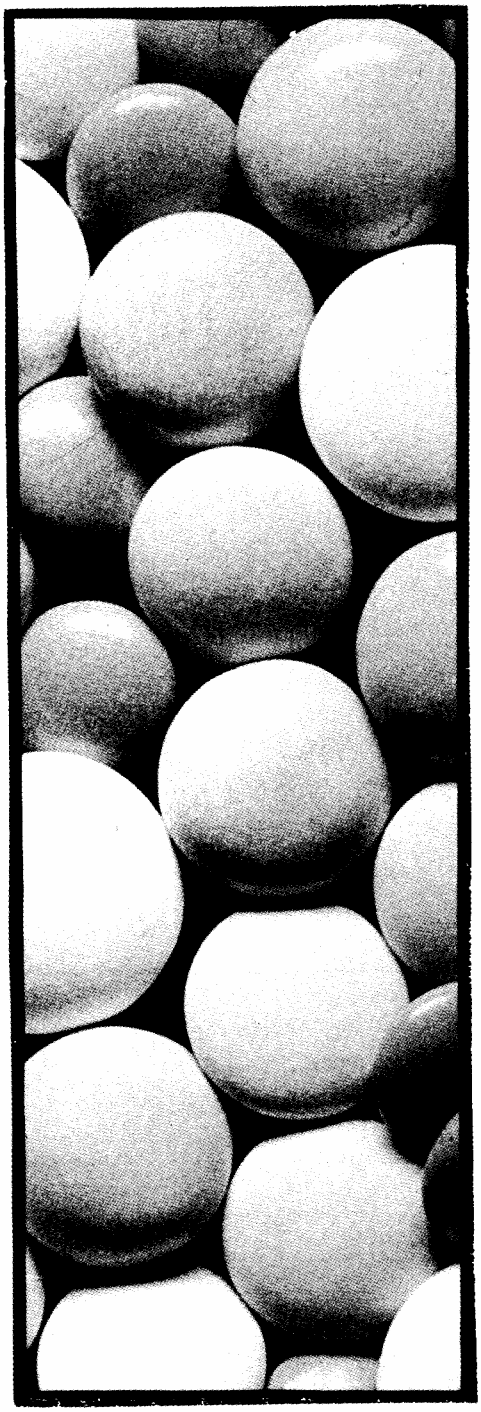

مختلفی را در نظر بگیرند و بی‌ضابطه نسخه خویش را به داروهای گوناگون مزین نفرمایند.

داروسازانی هم که در داروخانه مشغول انجام خدمات داروئی به بیماران هستند می‌بایستی متوجه این نکته باشند که مسکنهای جوراجور بخصوص قرص ایبوپروفن را بی‌ضابطه در اختیار بیماران قرار ندهند.

ذکر این نکته ضروری است که مصرف بی‌ضابطه و نابجای دارو نه تنها سلامتی انسان را دچار مخاطره می‌کند، بلکه هزینه‌های سرسام‌آور ناشی از مصرف بسیار بالا و بی‌رویه دارو را نیز به جامعه تحمیل می‌نماید.

پس این نکته را تمامی دست‌اندرکاران حرف پزشکی به خاطر داشته باشند که دارو غذا نیست، بنابراین در تجویز آن دقت بیشتری بکار بندند و به بیماران نیز این تذکر که داروی شما برای بیماری خودتان تجویز شده، آنرا به دیگران توصیه نفرمائید.

لزوم توجه به این هشدارها و عمل به آنها زمانی مشخص‌تر می‌شود که بدانیم در ایران سالیانه حدود ۴۰۰ میلیون عدد قرص ایبوپروفن مصرف می‌شود که قطعاً مقادیر بالایی از این تعداد بی‌رویه و نابجا بکار می‌رود.

البته این غول مصرف، چهره کریه خویش را زمانی بیشتر و بیشتر آشکار می‌کند که آمار دیگر داروهای آنتی‌انفلوماتوار مثل ایندومتاسین، پیروکسیکام، دیکلوفناک و... را که همگی عوارض جانبی بارزشان، ایجاد نارسائی کلیوی است، به آن اضافه نمائیم.